

Arne Ivarsson

Hänt i Holaveden

Hösten 2009 avslutade jag mitt skrivande om Stavabygden – gränsbygden. Det omfattar 26 byar med människor, händelser, vägar, odling och bebyggelsehistoria under 400 år. Biblioteket i Ödeshög har nu lagt ut detta på nätet. Det finns också för utlåning att läsa för den som inte har dator.

Det var mina ögon som satte stopp för skrivandet då. Att läsa arkivhandlingar kräver pigga ögon. Mina ögon orkade inte längre. Jag var tvungen att sätta punkt. Men i begränsad omfattning kan jag ändå fortsätta med skrivandet.

I mitt källmaterial i datorn, har jag mycket som jag kan fortsätta att arbeta med. Många människoöden finns lagrade i min dator. Jag vill gärna berätta mera om människor och händelser som jag förut bara nämnt i korthet. Hur många berättelser det blir, det får vi se.

Dessa människoöden och händelser är både från äldre och nyare tid.

I mer än 40 år har jag samlat på uppgifter från gamla tider. Det har varit om händelser, om gammal folktro, om troll och spöken, men framför allt har jag velat berätta om människoöden.

Hör gärna av dig och lämna synpunkter på mina berättelser.

Jönköping i juni 2011

Arne Ivarsson
Kungsgatan 13,
553 31 Jönköping,
Tel 036/71 32 33
(arnei-1@hotmail.com)

Dråp i Börstabol 1684

Den 10 april 1684 hölls extrating i anledning av ett dråp i Börstabol. Tinget hölls i gästgivargården i Holkaberg. Som nämndemän från bygden ingick i häradsnämnden krögaren Nils Bryngelsson i Holkaberg och Anders Jonsson i Stava.

Det var ett mycket sorgligt ärende som häradsrätten här hade att ta ställning till. Från Vadstena slottstorn framfördes inför rätten en fångslad pojke, Sven Månsson, endast 16-17 år gammal. Han anklagades för att med en bössa ha skjutit ihjäl pigan Anna Stensdotter Börstabol. Dråpet hade skett söndagen den 23 mars 1684.

Som vittnen hördes drängen Per Persson i Holkaberg, pigan Karin Nilsson i Börstabol och ryttaren Lars Persson från Bultsbols ägor. Enligt vittnesmålen tilldrog sig händelsen enligt följande:

Sven Månsson skulle på uppmaning av sin husbonde, Anders Jönsson i Börstabol, gå till Nils i Glasfall och återlämna en bössa som varit till låns i Börstabol för att skjuta räv. Bössan låg på ett bord inne i huset och var laddad. Sven hade av sin husbonde tillsagts att vara försiktig med bössan. Sven kom så ut ur huset med bössan på armen.

Husen i Börstabol låg ganska tätt. Det var endast nio steg mellan husen, där de låg på en linje på västra sidan om gårdsplanen. När Sven kom ut ur huset stod pigorna Anna Stensdotter och Karin Nilsson i dörren till Jöns Nilssons stuga. Det var då som olyckan skedde. Ett skott gick plötsligt av och det träffade Anna Stensdotter i huvudet. Hon föll omkull och var död. Sven märkte ingenting av detta förrän Karin Nilsson ropade till honom. När han då upptäckte vad som skett blev han förtvivlad, kastade ifrån sig bössan och ropade: *Gud nåde mig, och grät bittert.*

Vid rannsakingen framkom att Sven var en stilla och pålitlig pojke. Han hade varit i tjänst hos Anders Jönsson i snart fyra år. Dessförinnan var han hos Gösta i Skrädeberg ett år och dessförinnan hos befallningsmannen Anders Skog i Skärstad 1½ år och hos Per i Mark ett år. Alla dessa var belåtna med honom. Vad han tjänat har han gett till sina fattiga föräldrar som bodde i en backstuga. Hans föräldrar var med på rannsakingen och bad inför rätten med *gråtande tårar om nåd* för sin son.

Svens husbonde, Anders Jönsson, tillfrågades varför han icke gått till kyrkan denna söndag. Om han gjort det hade denna skadan aldrig blivit gjord. Anders Jönsson svarade att *vi kunde inte komma åstad för allt vatten i kärr och ängar som nu är i islossningen och för den långa vägen.* Han tog sina socknemän till vittnen härpå.

Målet blev uppskjutet för att länsmannen skulle göra vissa undersökningar på platsen. Därefter kom målet åter upp den 9 maj samma år. Då tillfrågades Sven

om han kunde gå ed på att gärningen inte skedde med hans vilja. Han svarade att det ville han gärna göra.

Grannarna runt omkring ville också gå ed med honom att det inte skett med hans vilja.

Av rättens beslut framgår att Sven Månsson låtit sig godvilligt fängslas och att han gråtit mycket över vad som skett.

Rätten dömde Sven Månsson till böter för begånget dråp med våda.

Anders Jönsson som med sitt husfolk denna palmsöndag utan förfall varit hemma från kyrkan fick böta för det. I höstetingets protokoll för 1684 har antecknats att drängen Sven Månsson inte kunde betala sina böter. Det är då möjligt att han fick kroppsstraff i stället. Om detta har jag inga uppgifter.

Jag har sökt efter uppgifter om Sven Månssons bakgrund. Han var född omkring 1668 men det är okänt var. Detta var innan kyrkoböcker började föras.

Arne Ivarsson